

STUDIJA SLUČAJA: BUDŽETSKA UVEĆANJA U IZBORNOJ 2016. GODINI

Ilustracija: Uvećanje spornih budžetskih stavki za 9,3 miliona eura

I: Uvod: Predlogom Zakona o budžetu za 2016. godinu Vlada Crne Gore je za 9,3 miliona eura uvećala izdatke pojedinih ministarstava i državnih fondova u odnosu na prethodnu godinu po osnovu više budžetskih stavki, za koje je Istraživački centar MANS ranije utvrdio da se u značajnoj mjeri koriste za izborne zloupotrebe. Riječ je o izdacima koji su planirani za isplatu otpremnina, subvencija, transfera institucijama, opštinama i pojedincima, budžetske rezerve i jednokratne socijalne pomoći.

II: Najveća uvećanja za otpremnine, transfere institucijama i opštinama, i budžetsku rezervu: U poređnom analizom Zakona o budžetu Crne Gore za 2015. godinu i Predloga budžeta za 2016. godinu uočljivo je da je najveće uvećanje izdataka planirano za isplatu otpremnina radnicima, koji predstavljaju tehnološki višak. Po tom osnovu je u 2015. godini opredijeljen iznos od 7,3 miliona eura,¹ dok je u narednoj, izbornoj godini planiran izdatak u iznosu od 11,3 miliona,² što je uvećanje za 3,9 miliona eura. Pri tome se sredstva u iznosu od devet miliona eura nalaze kod Ministarstva finansija, dok se 2,3 miliona projektuje kod Fonda rada.

Kada je u pitanju budžetska linija Ministarstva finansija obrazloženo je da je isplata otpremnina namijenjena za rješavanje tehnoloških viškova kod svih potrošačkih jedinica, zatim za izmirenje obaveza prema radnicima Kombinata aluminijuma u Podgorici³ i ukoliko se javi potreba za rješavanjem socijalnih programa za zaposlene kod privrednih društava. Takvim širokim definisanjem ostavljen je veliki prostor da se u predizbornom periodu mogu isplaćivati otpremnine i direktno uticati na izbornu volju radnika.

Istovremeno, Fond rada će raspolagati sa 2,3 miliona eura za isplatu otpremnina radnicima preduzeća koja su svojevremeno ušla u stečaj i u međuvremenu prestala da postoje. Ranija istraživanja MANS-a⁴ pokazala su da je Fond rada najviše otpremnina radnicima isplaćivao upravo u predizbornim periodima, dok je afera „Snimak“⁵ razotkrila da su pojedini funkcioneri vladajuće Demokratke partije socijalista insistirali da otpremnine prvenstveno dobiju zaposleni koji su simpatizeri te partije.

Pored sredstava za isplatu otpremnina, značajno je uvećana i budžetska stavka koja se odnosi na transfere institucijama i opštinama. Naime, Zakonom o budžetu za 2015. godinu opredijeljen je iznos od pola miliona eura, dok je za 2016. godinu planirano 2,6 miliona eura, što je uvećanje za oko pet puta, odnosno za 2,1 milion eura. Sredstva su planirana kod Ministarstva rada i kod Fonda penzijsko invladidskog osiguranja.

Tako će Ministarstvo rada izvršiti transfer opštinama u iznosu od 910 hiljada eura u cilju razvoja socijalnih usluga, što suštinski omogućava nova zapošljavanja, a zanimljivo je da je na istoj budžetskoj liniji planirana

¹ Ukaz o proglašenju Zakona o budžetu Crne Gore za 2015. godinu, broj 01-1309/2 od dana 30. decembra 2014. godine

² Prijedlog Zakona o budžetu Crne Gore za 2016. godinu

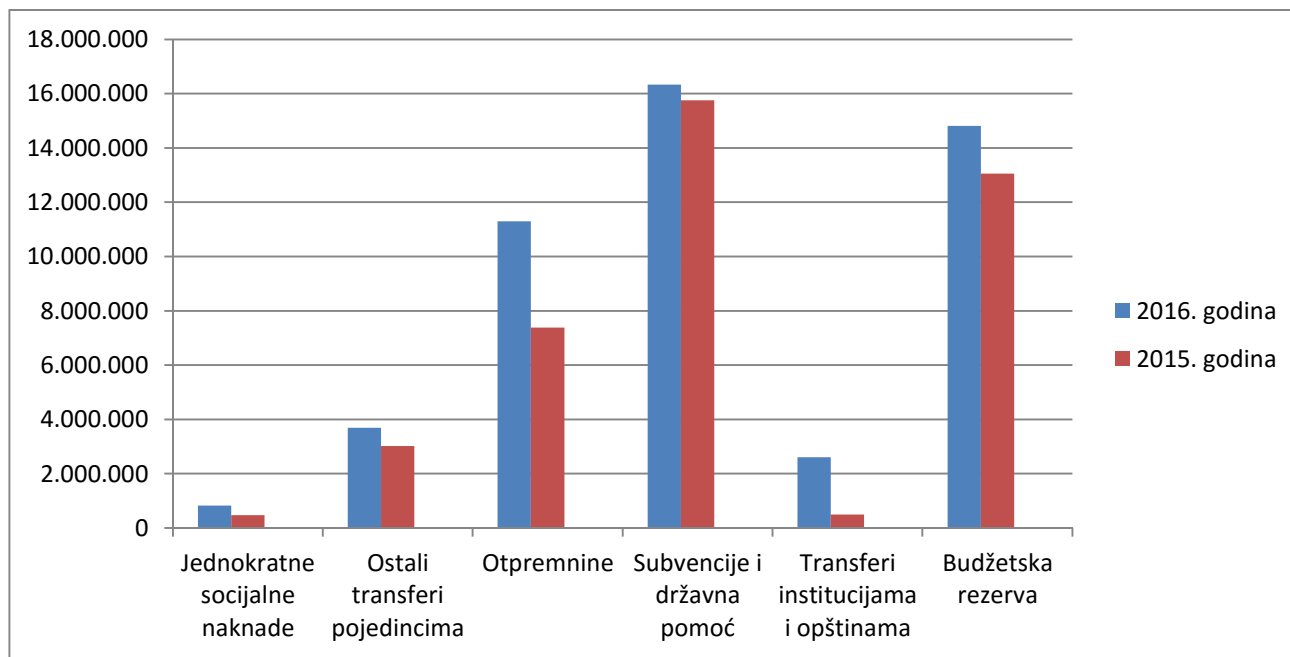
³ Kombinat aluminijuma Podgorica je od sredine 2014. godine u privatnom vlasništvu

⁴ Publikacija „Sprovođenje izbornih zakona“ NVO MANS, 2015. godina; <http://www.mans.co.me/sprovođenje-izbornih-zakona/>

⁵ Afera Snimak pokrenuta je početkom 2013. godine, kada je dnevni list „Dan“ objavio serijal tekstova sa sjednica najviših partijskih organa vladajuće Demokratske partije socijalista, nakon koje je javnosti postalo jasno kako ta partija koristi državne fondove u izbornim periodima za potkupljivanja na terenu

isplata obeštećenja radnicima firme „Montevar Metalac“ iz Nikšića u iznosu od 110 hiljada. Radnici te firme su krajem 2014. godine štrajkovali glađu ispred Vlade nezadovoljni što im se ne isplaćuju plate i doprinosi.⁶

Istovremeno, Fond penzijsko invalidskog osiguranja će za transfere raspolagati sa 1,7 miliona eura, od čega je pola miliona namijenjeno za sufinansiranje u rješavanju stambenih potreba najugroženijih pripadnika penzionerske populacije, a 1,2 miliona za rekonstrukciju i opremanje Hotela "PIO" u Ulcinju. U 2015. godini na istoj budžetskoj liniji Fond je raspolagao sa svega 300 hiljada eura.

Grafikon 1: Poređenje opredijeljenog iznosa za pojedine budžetske stavke za 2015. i 2016. godinu

Pored toga, crnogorska Vlada je u 2016. godini uvećala i izdatke za isplate sa budžetske rezerve, pa je planirano 14,8 miliona, što je za 1,7 miliona više nego u 2015. godini za koju je opredijeljeno 13 miliona. Novac sa budžetske rezerve koristi se uglavnom za izdatke koji se unaprijed nijesu mogli predvidjeti u dovoljnoj mjeri, ali ta budžetska linija predstavlja idealan izvor sredstava za „upumpavanje“ novca u predizbornom periodu, posebno za isplatu socijalnih pomoći fizičkim licima. U obrazloženju Predloga budžeta za 2016. godinu samo se šturo navodi nekoliko stavki gdje se planira potrošnja novca iz rezerve, od kojih se najmanje dvije mogu značajno povezati sa izbornim periodom. To su kofinansiranje projekata iz IPA fondova, uključujući IPARD like, kojima se odobravaju kreditu poljoprivrednim proizvođačima, i subvencioniranje projekata za otvaranje novih radnih mjesta, shodno Uredbi o podsticanju direktnih investicija.

III: Za subvencije, transfere pojedincima i socijalu 1,6 miliona eura više: U neizbornoj 2015. godini za isplatu subvencija, transfera pojedincima i jednokratne socijalne pomoći opredijeljen je iznos od 19,2 miliona eura, dok je u izbornoj 2016. godini opredijeljeno 20,8 miliona, što je više za skoro 1,6 miliona eura.

U pogledu subvencija i državne pomoći u 2015. godini opredijeljen je iznos od 15,7 miliona eura, dok je u 2016. godini taj iznos projektovan na 16,3 miliona, što je uvećanje za 584 hiljada eura. Od tog iznosa planirano je da Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja isplati 9,9 miliona za subvencije u poljoprivredi, za razliku od 9,3 miliona koliko je opredijeljeno u 2015. godini. Istovremeno se kod Ministarstva ekonomije nalazi 2,3 miliona eura, i to dva miliona eura za program rješavanja problema subvencioniranja električne energije kategoriji domaćinstava koji pripadaju socijalno ugroženoj kategoriji stanovništva, dok je iznos od

⁶ <http://www.novosti.rs/vesti/planeta.300.html:512389-Radnici-Montevar-Metalaca-strajkuju-gladju-danas-protest>

220 hiljada eura planiran za državnu pomoć malim i srednjim preduzećima, i klsterskoj industriji.⁷ MANS je ranije utvrdio da Ministarstvo ekonomije pozive za dodjelu projekata prilagođava predizbornim periodima.⁸

Takođe, vrlo je zanimljivo da je kod Ministarstva poljoprivrede planirano 3,6 miliona eura za plaćanje duga za poreze i doprinose radnicima podgoričkog preduzeća „Duvanski kombinat“ koje je u stečaju, a koji su tokom 2015. godine štajkovali tražeći isplatu zaostalih zarada.⁹

Pored toga, za transfere pojedincima u 2015. godini opredijeljen je iznos od oko tri miliona eura, dok je u 2016. godini opredijeljeno skoro 3,7 miliona, što predstavlja uvećanje za 670 hiljada. Gotovo cjelokupno uvećanje, tačnije 650 hiljada planirano je kod Ministarstva poljoprivrede za izdatke za staračke naknade.

Konačno, za jednokratnu socijalnu pomoć na budžetskim linijama Ministarstva rada i socijalnog staranja, Fonda penzijsko invalidskog osiguranja i Ministarstva unutrašnjih poslova planirana je suma od 825 hiljada eura, što je za 335 hiljada više nego u 2015. godini u kojoj je opredijeljeno 470 hiljada eura.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja raspolaže sa iznosom od 150 hiljada eura za isplatu naknada socijalno ugroženim licima, dok će Fond penzijsko invalidskog osiguranja imati 300 hiljada eura za pomoć socijalno ugroženim penzionerima. Oba iznosa su na nivou iznosa koji su opredijeljeni za 2015. godinu, ali je kod Ministarstva unutrašnjih poslova za isplate naknada u 2016. godini planirano čak 375 hiljada eura, za razliku od 20 hiljada koliko je bilo u uporednoj 2015. godini.

Istraživački centar MANS-a je u prethodnom periodu otkrio kako je vladajuća Demokratska partija socijalista isplatu jednokratnih socijalnih naknada u predizbornom periodu koristila za kupovinu glasova na terenu.¹⁰

Anex 1:

Tabela planiranih uvećanja pojedinačnih budžetskih stavki

Budžetska stavka	Predlog budžeta za 2016. godinu	Zakon o budžetu za 2015. godinu	Razlika
Otpremnine	11.300.000	7.380.000	3.920.000
Transferi institucijama i opštinama	2.610.000	500.000	2.110.000
Budžetska rezerva	14.807.976	13.055.163	1.752.813
Ostali transferi pojedincima	3.690.000	3.020.000	670.000
Subvencije i državna pomoć	16.335.744	15.751.600	584.144
Jednokratne socijalne naknade	825.000	470.000	355.000
Ukupno:	49.568.720	40.176.763	9.391.957

Tabela 1: Prikaz uvećanja novca za budžetske pozicije u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu

⁷ Sredstva su opredijeljena za realizaciju Programa podsticanja konkurentnosti preduzetnika mikro, malih i srednjih preduzeća u sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama i „Programa podsticaja razvoja klastera u sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama Crne Gore“

⁸ Publikacija „Sprovođenje izbornih zakona“ NVO MANS, 2015. godina; <http://www.mans.co.me/sprovođenje-izbornih-zakona/>

⁹ <http://www.vijesti.me/vijesti/oko-70-radnika-duvanskog-kombinata-uslo-u-upravnu-zgradu-855388>

¹⁰ Publikacija „Sprovođenje izbornih zakona“ NVO MANS, 2015. godina; <http://www.mans.co.me/sprovođenje-izbornih-zakona/>